

LISABONSKA STRATEGIJA

mr. sc. Marina KESNER-ŠKREB
Institut za javne financije, Zagreb

Pojmovnik*
UDK 331.5:364.23(4-67 EU)
JEL E32

Na sastanku Europskog vijeća, održanome u ožujku 2000. godine u Lisabonu, čelnici vlada i država članica Europske unije postigli su dogovor o zajedničkom strateškom cilju prema kojemu bi EU do 2010. godine trebao postati najkonkurentnije i najdinamičnije gospodarstvo svijeta utemeljeno na znanju, te sposobno za održivi gospodarski rast, s najvećom stopom zaposlenosti i snažnom gospodarskom i socijalnom kohezijom. Radi postizanja tog cilja usvojena je tzv. Lisabonska strategija, odnosno Lisabonska agenda, s programom koji povezuje kratkoročne političke inicijative te srednjoročne i dugoročne gospodarske reforme. Ta se strategija, koja je razvijana na sljedećim sastancima Europskog vijeća, zasniva na trima segmentima.

1. Ekonomski segment kojim se priprema tranzicija prema konkurentnome, dinamičnom i na znanju zasnovanom gospodarstvu. Naglasak je na potrebi stalnih prilagodbi promjenama u informacijskom društvu te u poticanju razvoja i istraživanja.

2. Socijalni segment usmjeren je na modernizaciju europskoga socijalnog modela. To se postiže ulaganjem u ljudske re-

surse i borbom protiv socijalne isključivosti. Od država članica očekuje se da investiraju u obrazovanje i osposobljavanje te da provode aktivnu politiku zapošljavanja, čime bi se olakšao put prema gospodarstvu utemeljenom na znanju.

3. Ekološki segment koji je naknadno usvojen na sastanku Europskog vijeća u Göteborgu u lipnju 2001. godine upozorava na činjenicu da gospodarski rast treba uskladiti s razumnim upotrebom prirodnih resursa.

Konkretnije, prema Lisabonskoj strategiji, jačanje konkurentnosti Unije temelji se na sedam ciljeva, a to su:

1. šire i učinkovitije korištenje novih informacijskih tehnologija,
2. stvaranje europskog prostora za istraživanje i inovacije,
3. dovršetak izgradnje jedinstvenoga unutarnjeg tržišta EU,
4. stvaranje učinkovitih i integriranih financijskih tržišta,
5. jačanje poduzetništva poboljšanjem i pojednostavnjenjem regulatornog okruženja poduzeća,

* Primljeno (*Received*): 11.11.2007.

Prihvaćeno (*Accepted*): 4.12.2007.

6. jača socijalna kohezija utemeljena na promicanju zapošljavanja,

7. unapređenje vještina i modernizacija sustava socijalne zaštite,

8. održivi razvoj koji bi osigurao dugoročnu kvalitetu života.

Konkretnijim ciljevima pripadaju povećanje stope zaposlenosti sa 61%, koliki je trenutačni prosjek EU, na 70% do 2010. godine (što znači 20 milijuna novih radnih mjesta), kao i povećanje godišnje stope realnog rasta na 3%, što je više od prosječnih 2,1% tijekom proteklih deset godina.

S obzirom na to da je provedba navedenih ciljeva gotovo potpuno u nadležnosti država članica, utvrđen je mehanizam za provedbu Strategije, koji se naziva otvorenom metodom koordinacije (*open method of coordination*, OMC). Zasniva se na kooperaciji među državama članicama čije se nacionalne politike time usmjeravaju prema zajedničkim ciljevima. Otvorena metoda koordinacije zasniva se na zajedničkom utvrđivanju ciljeva, zajedničkom odabiru pokazatelja te usporedbi ciljeva ostvarenih u državama članicama i razmjeni informacija o primijenjenim rješenjima.

Izvješće koje je pripremljeno 2005. godine pod vodstvom Wima Koka, bivšega nizozemskog premjera (tzv. Kokovo izvješće) sadržava analizu provedbe Lisabonske strategije i prijedloge mjera za postizanje njezinih ciljeva. Kokovo izvješće daje sumornu sliku napretka u proteklom razdoblju. Razočaravajući rezultati posljedica su preširoko definiranih ciljeva, preopsežnog programa, nedovoljne koordinacije i proturječnih prioriteta. Podjela odgovornosti između nacionalne i europske razine nije bila dovoljno jasna, a u državama članicama nedostajalo je političke volje za provedbu reformi. Naime, Strategija obuhvaća i područja za koja EU nije nadležan, pa je za uspjeh nužna dobrovoljna suradnja u sklo-

pu otvorene metode koordinacije, koja podrazumijeva primjenu iskustava drugih država članica i njihovu prilagodbu specifičnim uvjetima u svakoj zemlji članici.

Iako su utvrđena znatna odstupanja od planirane provedbe kojima se ugrožava mogućnost ostvarenja postavljenih ciljeva, Kokovo se izvješće zalaže za zadržavanje ambicioznih ciljeva i rokova. Naime, odgoda provedbe Strategije mogla bi donijeti zaostajanje Europe za SAD-om i gospodarstvom Azije, u kojima je gospodarski rast brži nego u EU. Stoga se iznose preporuke za usklađeno, usredotočeno i žurno djelovanje u svim državama članicama i na razini Zajednice. Uočena je nužnost bržeg rasta zapošljavanja i produktivnosti, uz širok spektar reformi te uz makroekonomski okvir koji potiče razvoj, potražnju i zapošljavanje. Scenarij za veći rast i zapošljavanje predviđen je provedbom prioritarnih akcija unutar pet područja: društva znanja, unutarnjeg tržišta, poslovne klime, tržišta rada i održivog okoliša. Prijedlozi Kokova izvješća jedan su od temelja revidirane Strategije iz 2005. godine.

Revidirana Lisabonska strategija preusmjerila je prioritete na rast i zapošljavanje. Komisija je predložila partnerstvo sa zemljama članicama u vezi s rastom i zapošljavanjem te predstavila revidirani Lisabonski program Zajednice, koji navodi akcije što bi se trebale poduzeti na razni EU i na nacionalnim razinama unutar triju ključnih područja:

1. učiniti Europu atraktivnijim mjestom za ulaganje i rad

- proširiti i produbiti unutarnje tržište
- osigurati otvorena i konkurentna tržišta unutar i izvan Europe
- poboljšati europsku i nacionalnu regulativu
- proširiti i poboljšati europsku infrastrukturu

2. osigurati znanje i inovacije za rast

- povećati i poboljšati ulaganja u istraživanja i razvoj
- potaknuti inovacije, primijeniti ICT i održivo iskorištavati resurse
- pridonijeti snažnoj europskoj industrijskoj bazi

3. stvoriti veći broj radnih mjesta te bolja radna mjesta

- privući veći broj ljudi u područje rada, uz moderniziranje sustava socijalne zaštite
- poboljšati prilagodljivost radnika i poduzeća te fleksibilnost tržišta rada
- više ulagati u ljudski kapital boljim obrazovanjem i usvajanjem vještina.

LITERATURA

Boromisa, A-M. i Samardžija, V., 2006. “Hrvatska i Lisabonska strategija:

približavanje ciljeva” [online] u: K. Ott, ur. *Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji – izazovi sudjelovanja*. Zagreb: Institut za javne financije: Zaklada Friedrich Ebert, 199-226. Dostupno na: [<http://www.ijf.hr/Eu4/boromisa-samardzija.pdf>].

Brnčić, A. [et al.], 2005. *Mali leksikon europskih integracija* [online]. Zagreb: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija. Dostupno na: [http://www.mvpei.hr/ei/download/2005/06/15/Mali_leksikon.pdf].

Gulija, B., Liha, A. i Vidačak, I., 2004. “Lisabonska strategija EU”. *Euroscope*, 13 (71).

EnterEurope – Vodič kroz informacije o Europskoj uniji [online]. Dostupno na: [<http://www.entereurope.hr>].

Glossary [online]. Dostupno na: [http://europa.eu/scadplus/glossary/index_en.htm].